

МЕХАНІЗМ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Анотація

У статті проаналізовано систему податкового регулювання як один з найбільш мобільних елементів податкового механізму і сфери державного податкового менеджменту. Визначеної роль у стимулюванні інвестиційної діяльності підприємств та її взаємозв'язок з відтворенням у цілому. Обґрунтовано впровадження податкового кредиту в українській економіці.

Аннотация

В статье проанализирована система налогового регулирования как один из наиболее мобильных элементов налогового механизма и сферы государственного налогового менеджмента. Определена её роль в стимулировании инвестиционной деятельности предприятий и её взаимосвязь с воспроизводством. Обосновано введение налогового кредита в украинской экономике.

Annotation

The system of fiscal regulation as one of the most mobile elements of taxation mechanism and state fiscal management sphere are analyzed in the article. Its role in investment activity stimulation of enterprises, its correlation with renovation process in the whole are defined.

The introduction of taxation credit in Ukrainian economy is proposed by the author.

Одним із найважливіших чинників, які регулюють структуру інвестицій та їхній вплив на економіку країни, є фінансова політика, у центрі якої знаходиться податкова система. Наприклад в США, головний засіб, яким уряд користується для тимчасового пожевлення капіталовкладень, є податковий кредит на інвестиції [1, с. 799].

Недостатньо гнучке використання такого інструментарію, як податкова політика, значною мірою впливає на рівень розвитку промислового виробництва. Податкова система має стимулювати підприємства до вкладання коштів у розвиток виробництва, а не вилучати прибуток промислових підприємств до бюджету у вигляді різних зборів і податків, тим самим примушуючи суб'єктів господарювання відволікати ресурси з виробничої сфери і спрямовувати їх у галузі з високою нормою прибутку і швидкою оборотністю [2, 79].

Загальновідома залежність А. Пеффера сьогодні виправдовується в Україні через посилення тенденції падіння виробництва. З певного моменту, збільшення ставки податку призводить до абсолютного зниження розмірів оподаткованого прибутку, оскільки, не маючи стимулів до збільшення обсягів виготовлюваної продукції, зниження витрат на виробництво і зростання його технічного рівня, в умовах недостатності власних фінансових ресурсів на

підприємствах відбувається зменшення розміру оподатковуваного прибутку.

Закони про податки, прийняті в Україні, встановлюють підвищене податкове навантаження на підприємства (у тому числі й на підприємства сфери промисловості), позбавляючи їх пільг з оподаткування прибутку незалежно від якості й складу внесених інвестицій, їхнього розміру і не скасовуючи додаткового оподаткування [3].

Податкове регулювання - один з найбільш мобільних елементів податкового механізму і сфери державного податкового менеджменту. Стрижень податкового регулювання складає система економічних заходів оперативного втручання в хід виконання податкових зобов'язань суб'єктів господарювання [4, с. 391].

Зміст і мета податкового регулювання об'єктивно визначені регулюючою функцією системи оподаткування. Отже цей процес об'єктивно необхідний, і його результат залежить від адекватності застосовуваних засобів стану реальної економіки. Система методів і засобів податкового регулювання наведені на рис 1. В залежності від мети і сфери дії засобів податкового регулювання вони можуть бути розподілені на три взаємодіючі сфери: методи бюджетно-податкового балансування, система податкових пільг (преференцій) та заходи санкційної чинності [5, с. 60].

Перспективним методом податкового регулювання може бути інвестиційний податковий кредит. Інвестиційні податкові кредити повинні надаватися виключно групам платників, які забезпечують виконання інвестиційних програм загальнодержавного та регіонального значення. Надання такого кредиту не змінює принципів засад оподаткування і в той же час дозволяє оперативно коректувати інвестиційні процеси [6, с. 80-81 ;7, с. 91-94; 8, с. 67-68].

Система податкового регулювання

М Е Т О Д И	Інвестиційний податковий кредит.	
	Податкові канікули.	
	Податкова амністія.	
	Відстрочка податкового платежу.	
	Податкові вирахування.	
З А С О Б И	Вибір і встановлення податкових ставок.	
	Міжнародні договори про усунення подвійного оподаткування.	
	Підсистема пільгування	Відміна авансових платежів. Відстрочка платежу за заявою. Усунення податкових зобов'язань. Зменшення податкових зобов'язань в зв'язку з цільовим направленням прибутку.
	Підсистема Санкціонування	Фінансові санкції: штрафи, пеня, донарахування податків. Адміністративні санкції.

Рис. 1. Система податкового регулювання.

На сучасному етапі розвитку ринкових відносин в Україні перед більшістю підприємств виникає проблема виживання в умовах конкуренції. Тому першочерговою задачею керівників є забезпечення оборотними коштами безперервного процесу виробництва і своєчасного виконання замовлень при збереженні достатнього рівня фінансової стійкості і незалежності від зовнішніх джерел фінансування. Поряд з цим, перед керівництвом виникає проблема відновлення основних фондів, придбання нового сучасного обладнання, ремонту і модернізації виробничих потужностей для виробництва конкурентоспроможної на ринку продукції і забезпечення рівня якості, що відповідає вимогам міжнародних стандартів. Аналізуючи сучасний стан капітальних вкладень, необхідно відзначити різке скорочення обсягів інвестицій навіть у порівнянні з останніми роками існування Радянського Союзу, коли криза в економічному розвитку країни вже була очевидною [9, с. 70-71].

Для вирішення проблеми відновлення основних фондів підприємств суттєве значення в податковому механізмі має гнучке використання державою пільг і привілеїв залежно від значення розвитку тієї чи іншої галузі для економіки України, пріоритетність розвитку певних регіонів країни і джерел інвестування цих регіонів. Тобто основою податкової політики має бути не жорсткість чи лібералізація податкового законодавства держави, а розроблення важелів і методів комплексного впливу на економічні процеси, що відбуваються в країні за умов ринку [10, 162].

Наведені на рис.1. засоби податкового регулювання вже давно широко застосовуються у країнах з ринковою економікою при вирішенні інвестиційних проблем, проведенні протекціоністської політики, регулюванні попиту і пропозиції, впровадженні державних соціальних програм.

Українська практика застосування засобів податкового регулювання у вигляді системи пільг і санкцій свідчить про те, що їх вплив на економіку має викривлений характер. А в цілому загальна сукупність засобів податкового регулювання не спирається на науково обґрунтовану концепцію, яка відштовхується від закономірностей відтворення. Застосування засобів епізодичне, воно продиктоване миттєвими потребами державного втручання в розрахунково-грошову дисципліну. Фіскальна політика держави на всьому етапі переходу до ринку (1991-2003 рр.) концептуально не визначила напрямків податкового регулювання. Бо після задоволення фіскальних цілей у цей період було лише другорядними напрямками забезпечено стимулювання інвестиційних процесів, структурних новацій в економіці, створення нових технологій і робочих місць.

З вищезазначеного можна зробити такі висновки. Заходи податкового регулювання, що застосовувалися в українській податковій системі суперечливі. Фіскальна роль системи оподаткування переважала над стимулюючою, бо як частина державного регулювання податкове регулювання переслідувало, передусім, інтереси держави у бюджетно-податковій сфері діяльності, які зводилися до максимального забезпечення суспільних потреб у їхньому фінансовому покритті. Однак треба усвідомлювати, що податкові системи, хоча і служать основним каналом формування доходів держави, приносять істотну економіч-

ну користь для відтворення. Оподаткування здатне забезпечити необхідні умови для економічного зростання держави та добробуту її громадян. Вирішення цих завдань забезпечується поєднанням різноманітних засобів податкового регулювання як самих по собі, так і в поєднанні з відомими засобами державного регулювання економіки (ціноутворення і тарифне регулювання, валютне і грошове регулювання, регулювання грошового обігу, політика державних позик тощо). Кінцевою ж метою податкового регулювання повинно бути урівноваження суспільних, колективних та особистих економічних інтересів

Тому зараз найважливішим об'єктом державного регулювання повинна стати підсистема податкових пільг щодо стимулювання інвестиційної діяльності підприємств та її взаємозв'язок з відтворенням у цілому, тобто необхідна трансформація базисних відношень у країні, а отже структурна перебудова в галузях господарювання, формування балансу територіального розміщення продуктивних сил, вирівнювання зовнішньоторговельного балансу.

Література:

1. Стігліц Дж. Е. Економіка державного сектора / Пер. з англ. А. Олійник, Р. Скільський. - К.: Основи, 1998. - 854 с.
2. Кочетков А. Налогообложение предпринимательской деятельности. - М.: «ДИС», 2005. - 238 с.
3. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 22 травня 1997 р. № 283 // Відомості Верховної Ради України - 1997. - №27. - От. 181 (зі змін, та допов.).
4. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. Фінансовий словник. - 3-тє вид., випр. та доп. - К.: Т-во «Знання», 2000. - 587 с.
5. Антонов А. В. Методи і засоби податкового регулювання // Економіка проблеми теорії та практики: 36. наук. пр. - Випуск 64. - Дніпропетровськ: ДНУ, 2006. - С. 59-64.
6. Дорошенко Т. В. Податковий кредит у формуванні інвестиційних ресурсів підприємств // Фінанси України. - 2002. - № 4, - С. 80-84.
7. Пересада А.А., Майорова Т.В. Інвестиційне кредитування: Навч. посібник. - К.: КНЕУ, 2002. - 271 с.
8. Якубовський М. М., Бабич Л. М. Податковий кредит як джерело інвестиційних ресурсів // Фінанси України - 2004 - №10, - С. 67-72.
9. Каламбет С. В., Антонов А.В. Податкове регулювання інвестиційної діяльності // Економіка: проблеми теорії та практики: 36. наук. пр. - Випуск 45-Дніпропетровськ: ДНУ, 2005. - С. 68-74.
10. Чижов Л. П. Удосконалення розробки регіональних інвестиційних програм // Фінанси України. - 2005. - №9. - С. 87-89.